

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 9 listopada 2020 r.

Pozycja 362

POSTANOWIENIE z dnia 10 września 2020 r. Sygn. akt Ts 8/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.D. o zbadanie zgodności:

art. 485 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.) z:

- a) art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) art. 31 ust. 3 w związku z art. 76 Konstytucji,
- c) art. 2 w związku z art. 76 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 stycznia 2019 r. (data nadania), A.D. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez adwokata ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego:

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydanym 3 kwietnia 2017 r. przez Sąd Okręgowy w W. w sprawie o sygn. akt [...], skarżąca – wówczas nosząca nazwisko K. – została zobowiązana do zapłaty na rzecz Bank Polska S.A. z siedzibą w W.:

– kwoty 651 422,55 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 639 521,58 zł od 13 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty i od kwoty 11 900,97 zł od 27 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty,

– kwoty 15 360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwoty 7 200 zł obejmującej koszt zastępstwa procesowego.

Pismem procesowym z 19 kwietnia 2017 r. skarżąca – zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika – wniosła zarzuty od powyższego nakazu zapłaty.

Sąd Okręgowy w W. 14 czerwca 2017 r. zobowiązał skarżącą do uiszczenia opłaty sądowej od zarzutów od nakazu zapłaty w wysokości 24 429 zł oraz do przedłożenia kopii dokumentu poświadczającego zmianę nazwiska.

W piśmie z 3 lipca 2017 r. skarżąca złożyła do akt kopię decyzji kierownika urzędu stanu cywilnego w przedmiocie zmiany nazwiska oraz wniosła o zwolnienie jej od kosztów sądowych w całości.

Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z 7 sierpnia 2017 r. (sygn. akt [...]), oddalił wniosek skarżącej o zwolnienie jej od kosztów sądowych. Skarżąca zaskarżyła to rozstrzygnięcie zażaleniem z 25 sierpnia 2017 r., w którym wniosła również o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności procesowej. Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z 7 września 2017 r. (sygn. akt [...]), oddalił wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia oraz odrzucił zażalenie. Zażalenie skarżącej z 20 września 2017 r. na to orzeczenie zostało oddalone przez Sąd Apelacyjny w W. w postanowieniu z 19 lutego 2018 r. (sygn. akt [...]).

Postanowieniem z 5 kwietnia 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w W. odrzucił zarzuty od nakazu zapłaty z 3 kwietnia 2017 r. Zażalenie skarżącej z 18 kwietnia 2018 r. na to orzeczenie zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w W. z 16 listopada 2018 r. (sygn. akt [...]).

2. Zdaniem skarżącej art. 485 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) narusza:

– art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji „poprzez takie uregulowanie postępowania nakazowego, które poprzez liczne warunki formalne (14-dniowy termin na wniesienie zarzutów; konieczność zgłoszenia wszystkich dowodów w tym terminie pod rygorem ich pominięcia w toku dalszego postępowania; konieczność poniesienia wysokiej opłaty sądowej dla skuteczności wniesionych zarzutów) tak istotnie ogranicza prawo do rozpoznania zarzutów do nakazu zapłaty, że pozbawia pozwanego prawa do sądu oraz prawa do zaskarżenia orzeczenia sądowego”;

– art. 31 ust. 3 w związku z art. 76 Konstytucji „poprzez ograniczenie konstytucyjnego prawa do sądu dla konsumentów w sytuacji, w której bank dochodzi od nich roszczeń pomimo braku konieczności takiego uprzywilejowania banków dla zapewnienia porządku w państwie demokratycznym i pomimo tego, że konsumenci pozostają pod szczególną opieką państwa”;

– art. 2 w związku z art. 76 Konstytucji „poprzez naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego poprzez niczym nieuzasadnione uprzywilejowanie banków w procesie dochodzenia roszczeń poprzez stworzenie wyłącznie dla nich procedury uzyskania korzystnego orzeczenia sądu w oparciu wyłącznie o oświadczenie banku o istniejącym i wymagalnym zobowiązaniu dłużnika, w tym przeciw konsumentom, którzy pozostają pod szczególną opieką państwa, i bez badania zasadności zgłoszonego roszczenia przez sąd przed wydaniem nakazu zapłaty”.

3. Postanowieniem tymczasowym z 8 kwietnia 2019 r. Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p.TK) – wstrzymał wykonanie nakazu zapłaty z 3 kwietnia 2017 r. (sygn. akt [...]).

4. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 12 marca 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 23 marca 2020 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

– udokumentowanie daty doręczenia skarżącej postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. z 16 listopada 2018 r. (sygn. akt [...]);

– wykazanie związku, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, pomiędzy art. 485 § 3 k.p.c. a wydanymi w sprawie skarżącej postanowieniami Sądu Okręgowego w W. z 5 kwietnia 2018 r. (sygn. akt [...]) oraz Sądu Apelacyjnego w W. z 16 listopada 2018 r. (sygn. akt [...]).

5. W sporządzonym przez pełnomocnika piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału 26 marca 2020 r. (data nadania), skarżąca udokumentowała datę doręczenia jej pełnomocnikowi postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. z 16 listopada 2018 r. oraz wyjaśniła związek pomiędzy zaskarżonym przepisem a wydanymi wobec niej orzeczeniami.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono art. 485 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.). Przepis ten obowiązywał od 1 lipca 2000 r. do 6 listopada 2019 r., tj. od dnia wejścia w życie art. 1 pkt 50 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 48, poz. 554, ze zm.) do dnia poprzedzającego wejście w życie art. 1 pkt 176 lit. c ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469). Miał on wówczas następujące brzmienie:

„Sąd może wydać nakaz zapłaty, jeżeli bank dochodzi roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz do wodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty”.

Jako wzorce kontroli skarżąca powołała trzy grupy przepisów:

- art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji;
- art. 31 ust. 3 w związku z art. 76 Konstytucji;
- art. 2 w związku z art. 76 Konstytucji.

3. Trybunał stwierdza, że analizowana skarga konstytucyjna spełnia przesłanki warunkujące przekazanie jej do rozpoznania merytorycznego, gdyż została sporządzona w imieniu skarżącej przez adwokata (art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK), zaś skarżąca:

– wyczerpała przysługującą jej drogę prawną (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), ponieważ postanowienie Sądu Apelacyjnego w W. z 16 listopada 2018 r. (sygn. akt [...]) jest prawomocne i niezaskarżalne;

– dochowała przepisanego, trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), ponieważ odpis postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. z 16 listopada 2018 r. został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 26 listopada 2018 r., a skarga została wniesiona do Trybunału 8 stycznia 2019 r.;

– prawidłowo określiła przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK);
– wskazała, które konstytucyjne prawa i wolności oraz w jaki sposób – jej zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK);
– przedstawiła stosowne uzasadnienie sformułowanych przez nią zarzutów (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

4. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna nie jest obciążona nieusuwalnymi brakami formalnymi, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, zaś sformułowane w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK, a także w sprawie zachodzi przesłanka, o której mowa w art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK.

Istotą przedstawionego przez skarżącą problemu są:

– kwestia uprzywilejowanej pozycji banku jako strony powodowej w postępowaniu cywilnym, polegającej na możliwości uzyskania na swoją rzecz nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wyłącznie na podstawie dokumentu wytworzonego przez ten bank w postaci wyciągu z ksiąg bankowych;

– ograniczenie stronie pozwanej prawa do obrony przed roszczeniami banku oraz zaskarżenia nakazu zapłaty wydanego na podstawie art. 485 § 3 k.p.c.

Trybunał zauważa, że w sprawie o sygn. P 45/12 oceniał już podobną instytucję prawną w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego, który był wystawiany przez sam bank na podstawie własnej dokumentacji, a który podlegał zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności przez sąd powszechny. Wyrokiem z 14 kwietnia 2015 r. (OTK ZU nr 4/A/2015, poz. 46) orzeczono, że „[a]rt. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128) są niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

W tym kontekście, a także wzięwszy pod uwagę stanowisko przedstawione w wyroku pełnego składu TK z 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06 (OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108) odnośnie do przedmiotu skargi konstytucyjnej, Trybunał stwierdza, że dyskwalifikacja formalna skargi w niniejszej sprawie na etapie wstępnej kontroli w istocie wykraczałaby poza ramy art. 61 ust. 1 i 4 u.o.t.p.TK.

W związku z powyższym – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – należało postanowić jak w sentencji.